

Starters: meer en beter

De terugval van het aantal startende ondernemingen in Vlaanderen was de jongste jaren vrij manifest. Volgens Graydon daalde het aantal eenmanszaken en firma's in de periode 1994-2002 in Vlaanderen van ongeveer 35 000 naar 27 500 eenheden, een afname van iets meer dan 20%. Ook in Wallonië viel een gelijkaardige, zelfs versterkte tendens te ontwaren. Deze trend is voor wat betreft de jongste jaren wellicht mede beïnvloed door de zwakkere economische conjunctuur. Anderzijds valt op dat de dalende tendens zich ook voordeed in de tweede helft van de jaren negentig, een periode van relatieve hoogconjunctuur. Dit doet vermoeden dat we met een structurele tendens geconfronteerd worden.

Instroom bevorderen

Ook in internationaal perspectief doen we het niet goed, hoewel hierbij direct moet opgemerkt worden dat internationaal vergelijkbare statistieken vrij laat beschikbaar komen. Uit de beschikbare gegevens van Eurostat blijkt dat België in 2000 met een verhouding van ongeveer 7 starters op de totale bedrijfspopulatie vrij zwak scoort in Europees verband, alwaar het gemiddelde in dat jaar 8,5% bedroeg. Ook inzake de stopzetting van ondernemingen doet België het niet zo goed: de verhouding tussen het aantal stopgezette ondernemingen in België en de totale bedrijvenpopulatie bedroeg in 1999 ongeveer 8,7%, ten opzichte van een Europees gemiddelde van slechts 7%. De netto-aangroei van het aantal ondernemingen ligt dus, op basis van beschikbare internationaal vergelijkbare gegevens, vrij laag in België.

Deze gegevens moeten serieus genomen worden. Nieuw ondernemerschap is immers volgens de

meeste auteurs een belangrijke determinant voor een vitale economische ontwikkeling. En dit niet alleen omwille van de rechtstreekse effecten, maar ook omdat nieuwe markttoetreders extra druk zetten op de gevestigde ondernemingen om te innoveren. De constante instroom van nieuwe ondernemingen bevordert ook het onafwendbare proces van de herallocatie van productiefactoren naar die plaatsen waar ze het efficiëntst ingezet kunnen worden.

In 2003 nam het aantal starters weliswaar vrij sterk toe ten opzichte van het dieptepunt in 2002 in de beide landsdelen (met 7% in

Vlaanderen tot ongeveer 29 500; in Wallonië is de opleving met 11% nog iets forser). Dit mag echter niet aanzetten tot euforie, vermits de databank van Graydon sinds dat jaar een ruimere definitie van de notie starter hanteert¹, hetgeen de vergelijkbaarheid bemoeilijkt.

De beleidsmakers hebben het promoten van (startend) ondernemerschap dan ook tot een van de belangrijkste economische beleidsdoelen verklaard. In opvolging van het zogenaamde Lissabon-proces uit 2000, waarbij de Europese staats- en regeringsleiders de ambitie uitspraken om de Europese Unie tegen 2010 om te vormen tot de meest dynamische kenniseconomie, werden dan ook tal van concrete beleidsmaatregelen aangekondigd om het starten van een onderneming te vergemakkelijken. Deze veelomvattende problematiek wordt terecht benaderd vanuit verschillende oogpunten (administratief, financieel, onderwijs, ...). Er worden startersmaatregelen genomen op alle beleidsniveaus: van het Europese tot het lokale niveau.

Federale en Vlaamse maatregelen

Het zwaartepunt van de maatregelen situeert zich op federaal en regionaal vlak. Hieronder geven we een niet-exhaustieve bloemlezing van expliciet aangekondigde startersmaatregelen (die al dan niet in de uitvoeringsfase verkeren).

Federaal

- De ondernemingsloketten, het uniek contactpunt voor de afhandeling van administratieve formaliteiten verbonden aan de opstart van de onderneming.
- De uitbreiding van het Participatiefonds met achtergestelde leningen gericht op verschillende soorten starters.

Vlaams

- De starterscheques: gericht op de subsidiëring van de opstartfaciliteiten (de zogenaamde 'gratis opstart').
- De Durf-na-advies cheques (DNA-cheques) waarmee men de kostprijs van consultants en boekhouders voor nieuwe ondernemers goedkoper wil maken.
- De ondernemingsplanwedstrijd (Bizidee), waarbij ondernemers in spe in het kader van de wedstrijd ook in contact treden met en begeleid worden door professionelen.
- Brugprojecten, gericht op het bevorderen van ondernemerszin bij scholieren door samenwerkingsprojecten tussen onderwijs en bedrijfsleven te stimuleren.
- Een nieuwe garantieregeling voor investeringskredieten.
- Arkimedes, mede gericht op de financiering via eigen vermogen van starters.
- De talentenbank, gericht op creatievelingen die een innovatief idee willen uitvoeren in de praktijk.
- De vriendenlening, gericht op het fiscaal stimuleren van particulieren die achtergestelde leningen verschaffen aan beginnende ondernemers.
- De gratis inkomensverzekering.
- Een eindterm ondernemingszin.

Enkele kanttekeningen

Op basis van deze onvolledige opsomming van de meest voor de hand liggende startersplannen kun-

nen enkele kritische kanttekeningen geplaatst worden.

Ten eerste is het niet enkel zaak om het beleid specifiek te richten op mensen die overwegen om een onderneming te starten. Belangrijker is en blijft het om een algemeen beleid te voeren gericht op het bevorderen van alle soorten van ondernemen. Wat baat het immers mensen er van te overtuigen een onderneming te starten indien ze in de daarop volgende jaren geconfronteerd worden met tal van omgevingsfactoren die verder ondernemen bemoeilijken?

Een tweede kanttekening betreft het feit dat de overlap tussen bepaalde beleidsmaatregelen manifest is. Zo hebben zowel de federale overheid (participatiefonds) als de regionale (garantieregeling investeringskredieten) bijvoorbeeld recent gelijkaardige initiatieven genomen ter bevordering van de kredietverschaffing aan starters. Dit leidt tot het inefficiënt inzetten van publieke middelen. Vermits de gewesten bevoegd zijn voor het economisch ondersteuningsbeleid is het aangewezen op korte termijn het federale participatiefonds te regionaliseren.

Een derde bemerking heeft betrekking op de administratieve formaliteiten. Beleidsmakers hebben, in hun ijver om expliciet iets te doen voor starters, soms te weinig oog gehad voor administratieve eenvoud, nochtans ook een belangrijke determinant van een degelijk startersbeleid. De invoering van de starterscheques is daarvan een goede illustratie. In plaats van de ondernemer in spe op te leggen eerst een aanvraag in te dienen om deze cheques te bekomen, is het aangewezen de kost van de administratieve formaliteiten rechtstreeks te betalen aan het ondernemersloket zelf. Een dergelijke werkwijze zou de beleidsmaatregel (en de politicus die ze uitdoktert) misschien minder visibel maken, maar zou wel meer effect ressorteren, hetgeen toch de bedoeling is.

Ten slotte willen we een kritische bedenking formuleren bij het feit dat het startersbeleid zich de laatste jaren te exclusief gefocust heeft op het uit de grond stampen van volkomen nieuwe ondernemingen. Deze specifieke invalshoek verdient wat ons betreft een bredere interpretatie. Onze vergrijzende samenleving biedt immers vooral kansen

voor geïnteresseerden die een bestaande onderneming wensen over te nemen. Uit Europees cijfermateriaal blijkt immers dat de overleving van een op vijf Europese bedrijven op termijn in gevaar komt omdat er niet direct een overnemer klaar staat om de zaak verder te zetten. Het is dan ook aangewezen dat de overheid, in haar beleid gericht op het bevorderen van ondernemerschap, deze evolutie goed opvolgt en ondersteunende beleidsmaatregelen voorstelt. Men zou dan met name kunnen beginnen om de bestaande instrumentenmix gericht op startende ondernemers (adviescheques, Arkimedes-regeling, ...) ook expliciet te richten op deze problematiek.

Voka-initiatieven voor starters

Naast de bijsturingen in het beleid waarop Voka blijft aandringen, ondernemen we als werkgeversorganisatie tevens zelf actie in dit domein. De acht Voka – Kamers van Koophandel in Vlaanderen steunen en stimuleren startende ondernemers én diegenen die plannen terzake hebben.

Diverse projecten richten zich naar schoolgaande jeugd en studenten (Mini-ondernemingen, Vliegende Startersbrigade). Andere initiatieven richten zich naar kandidaat-starters die een idee voor eigen rekening willen ontwikkelen (infosessies, individueel startersadvies, BIZ Ondernemersloket). Belangrijk voor deze doelgroep is niet enkel het administratief, juridisch en financieel advies. Vooral de juiste ondernemersattitudes moeten aanwezig zijn. Zich bewust zijn van de inzet die nodig is en de risico's die weloverwogen genomen worden, is es-

sentieel. In deze fase wordt heel wat slecht voorbereide kandidaten dan ook afgeraden effectief te starten.

Ondernemers die een eigen zaak, al dan niet in vennootschapsvorm, hebben opgestart krijgen binnen de Voka – Kamers van Koophandel begeleiding doorheen de vele vormingsinitiatieven of binnen een 'lerend netwerk' zoals Plato waar grote en kleine ondernemingen en ondernemers gecoacht worden en ervaringen uitwisselen om hun groei professioneel uit te bouwen.

Patrick De Vos

Karl Collaerts

Voka

Info en contactpersonen: www.voka.be

Noot

1. Meer bepaald houdt Graydon sinds dat jaar ook rekening met de niet-BTW-plichtige vennootschappen en eenmanszaken of vennootschappen in andere rechtsvormen

Bibliografie en bronnen

De Clercq, D., Manigard, S., Clarisse, B., Crijns, H., De Sutter, M. & Verzele, F. (2003). *The Global Entrepreneurship Monitor. Regionaal rapport voor Vlaanderen 2002*. Gent.

Eurostat (2004), *Business demography in Europe, results 1997-2001*. Luxembourg.

Graydon

Voka – Kenniscentrum

Voka – Kamers van Koophandel